

V torek, četrtek in soboto
izhaja in velja v Mari-
boru brez pošiljanja na
dom za vse leto 8 gl. — k.
za pol leta . . . 4 „ — „
za črti leta . . . 2 „ 20 „
Po pošti:
Za vse leto 10 gl. — k.
za pol leta . . . 5 „ — „
za črti leta . . . 2 „ 60 „
Vrednisto in opravištvu
je v gosposkih ulicah
(Herrengasse) št. 117.

SLOVENSKI NAROD.

Oznaniła:
Za vsakdo dostopno
vrsto se plačuje
6 kr., če se tiskane 1krat.
5 kr., če se tiska 2krat.
4 kr., če se tiska 3krat.
veče pismente se plaču-
jejo po prostoru.
Za vsak tisek je plačat-
kolek (štampelj) za 30 k.
Kopirski se ne vračajo,
dopisi naj se blagovoljno
frankujejo.

Št. 104.

V Mariboru 3. decembra 1868.

Tečaj I.

Odprto pismo

g. M. Lohninger-ju, dež. in drž. poslancu.

(Konec.)

Po Vašem računu plača slov. Štajer le 54.286 gld. na leto za deželne namene. Že v 1. sestavku sem Vam dokazal, kako zelo ste se motili, ko ste za podlago svojemu računu vzeli čisti direktni davek. Slov. Štajer plačuje zavsem 345.128 gld. deželne priklade, t. j. na zemljiščno odvezo 227.456 in za druge deželne namene 117.672 gld.

Vi sicer pravite, da nočete računati, koliko mora plačati eden ali drugi del štajerske dežele, in vendar ste ravno pred temi besedami do gol-dinarja skušali dokazati, koliko mora ostala štaj. dežela še doplačati za spod-nji Štajer. Prisilili ste nas torej Vi sami, da tudi mi Slovenci računimo; da začnemo preiskavati, koliko dobička imamo mi Slovenci od zveze s štajersko deželo; da začnemo povpraševati, koliko pa ima slov. Štajer dobička od teh sto tisoč, ki jih vsako leto vložijo v deželno kaso, koliko se jih vrača iz te kase nazaj med Slovence v njih prid.

Preglejmo proračun za l. 1869.

Vseh deželnih stroškov je 2,036.654 gld. Poiščimo si izmed teh one stroške, ki se potrošajo za vso deželo in po vsi deželi:

Policija itd.	54.000 gld.
Ceste	50.000 „
Zoper živinsko kugo	1.000 „
Za bolnišnice na deželi	29.000 „
Za cepljenje kóz	6.000 „
Za vožnjo vojakov, novakov itd.	11.000 „
Za podporo ljudskim učiteljem	10.000 „

Z vsem 161.000 gld.

Ker slov. Štajer 37 % vseh dež. stroškov plača, računimo, da tudi od teh 161.000 pride 37 % na slov. Štajer, tedaj 59.000 gld. in če še prištejemo 11.000 gld., kateri se mislijo izdati za vinorejno šolo pri Mariboru, pride na slov. Štajer še le 70.000 gld. Ker pa plačamo 117.000 gld., dež. priklade, ostane še zmerom 47.000 gld. kot donesek za administracijo dežele.

Tistega deficita torej, katerega ste Vi zračunili za slov. Štajer, ni nikjer, kakor v Vašem izmišljenem računu, in pa — v proračunu cele štajerske dežele.

Tedaj le 35 % deželne priklade plačamo blaženi prebivalci štaj. dežele za l. 1869. Ali ni dobiček mimo 38 %, ki jih nek morajo plačevati na Kranjskem? Če se le pogleda na te dve številki, gotovo mora vsak misliti, da smo vendar mi na štajerskem na boljsem mimo Kranjcev. To trdite Vi, to sem lani tudi slišal iz ust g. žl. Waser-ja, ko je kandidiral v ptujskem mestu. Žalibože, da tudi ta dobiček je le na videz; kajti iz proračuna štajerske dežele nam nasproti zija — deficit, in nemal, prav pošten deficit, da se ga ni treba sramovati v teh časih deficitov in državnih dolgov nobeni deželi enake velikosti s štajersko.

Poslušajmo, kaj pravi poročevalec g. žl. Kaiserfeld v isti seji deželnega zbora:

Listek.

Novi svet.

(Šaloigra v treh djanjih, spisal in izdal kot rokopis Anton Klodič. Nat. Seitz v Gorici 1868.)

Prav vesel sem 84 strani debelo knjižico v roko vzel, vesel, ker sem dobil izvirno delce, v vsaki literaturi tako potrebne dramatike. Kako sem jo puzljivo prebravši iz rok položil, to naj č. bralec iz vsega presodi, kar sem namenjen iz dobrega prepričenja na tem mestu govoriti ne samo o tem delu, temuč tudi o načinu, kako se je nam Slovence po mojih mislih držati, da si ustvarimo repertoar za narodno gledališče, brez katerega dolgo časa ne bomo mogli biti. Spreverjenjem, da le resnicoljubna in naravnostna kritika, brez strasti pa tudi brez napačnega prizanašanja do pisalčeve osebe, utegne literaturi, njenim delavcem in uživalcem koristiti, lotim se sitnega dela z dobro vestjo, da pisatelju osebno krivice, z zavednostjo ne morem delati, kajti ne poznam ga ni z oči v oči, niti ne po osebnem značaju, česar sem v tem hipu vesel. Kritika naj bo povsod služabnica resnice, nikdar pa ne služabnica uljudnosti. Ne da se tajiti, da je težava pri nas Slovencih držati se tega edino pravega pravila. Prvič namreč se literatura naša še le razvija in sitno je slišati očitjanje, temu ali temu si s svojo sodbo veselje vzel do pisanja. Drugič pa nas je Slovence malo, poznamo se lahko vse vprek, če ne po obrazu vsaj po glasú, so-sebno pa taki, ki s kakoršnim koli delom na javnost stopamo. Oboje to pa nas ne bo smelo motiti, zakaj taki oziri nam delajo kvaro, ker nas po eni strani hvala hvale nevednega pred tujstvom smeši, česar se moramo varovati, po drugi strani pak bi bili s tacim ravnanjem sami krivi, da hvale vrednega ne dobimo, ker bi mladini pačili vkus, in jemali veselje, ne pa pospeševali dorast novih, pravilno se razvijajočih literarnih moči.

Po teh splošnih opombah si ogledimo gosp. Klodičovo šaloigro. Djanje je nam najprvo povedati. Kmet Podkuknik ima eno samo hčer

„Za leto 1869 se potrebuje	2.036.654 gld.
Če odštejemo dohodke	952.362 „
pomanjkuje	1,084.292 „
35 % deželna priklada na isti podlagi, kakor za leto 1868	
utegne znašati	935.485 „
Torej še ostane neporavnanih (ungedeckt)	148.807 „
Dodamo deficit od leta 1868	31.528 „
tak se kaže na obe leti 1368 in 1869 vkljub 25 % prikladi,	
pomanjkanja ali deficit	180.335 „
ali v okroglem znesku	180.000 „

Torej res le 35 % deželne priklade, zraven pa deficit od 180.000 gld.! Po tem takem je lahko imeti manjšo deželno priklado, kakor v drugih deželah, v katerih se ogibajo deficita. Če začnemo vsako leto dolgovne delati, katerih že dozdamo imamo precejšni kup, kam pridemo v nekaj letih? Za vselej se spodmakne ravnotežje med stroški in dohodki in konečno bomo le morali povišati in morebiti visoko povišati dež. priklado.

Kaj pomaga, da letos plačamo le 35 od sto, če v 2. ali 3. letih bomo prisiljeni plačati 40 do 45 %.

Dobiček je tedaj le navidezen, kajti ko bi se letos morali stroški popolnoma poravnati z dohodki, trebalo bi še 180.000 gld. Te dobiti sta le dva pota, ali jih na dolg jemati, ali pa deželno priklado povišati. Naravniša pot je poslednja. Vsak percent dež. priklade znaša 26.728 gld. Ko bi se celi znesek od 180.000 gld. naložil na davek, morala bi se deželna priklada skoro za 7 %, tedaj od 35 na 42 % (!) povišati. Deželni zbor tega ni hotel storiti, ampak se je raji odločil za izposojevanje. Kam pa s časom pelje tako gospodarstvo, nam kažejo proračuni vseh večih držav.

Bahati se z letošnjimi 35 % res nimamo vzroka, če pomislimo nasledke takega ravnanja.

H koncu mi ne bodete zamerili, prečestiti gospod, da odgovorim še na eno Vaših opazek.

Vi pravite: „Toliko opravljevano mesto Gradec je l. 1867 183.500 gl. plačalo deželne priklade“. Pri teh besedah so Vaši prijatelji v dež. zboru klicali: Čujte! čujte! in se posmehljivo ozrli na nas slovenske poslance. Ker nimam dotičnih dokazil, težko mi je spuščati se v razsodbo te številke; popolnoma vendar nisem prepričan od njene resničnosti, in tega mi ne bodete za zlo vzeli po velikih zmotah, ki sem jih ravnokar popravljaj v Vaših računih.

Pa naj si bo. Vzemimo, da res Gradec plača 183.500 gold. na leto v deželno blagajnico. Vprašam pa, koliko vseh deželnih dohodkov ostane v Gradcu, koliko deželnih denarjev dobiva Gradec iz deželne blagajnice leto za letom?

V Gradcu ostanejo:

Za deželno zastopstvo v okroglem številu kakih	19.000 gld.
„ „ oskrbnistvo „ „ „ „	134.000 „
Stráža na gradu „ „ „ „	7.000 „
Policija itd. „ „ „ „	15.000 „
Za omikalne zavode „ „ „ „	170.000 „
„ dobrotelne in zdravilstvene zavode „ „ „ „	470.000 „

Mico, ktera — to mora biti — je zaljubljena v Petra, mladega ubozega kovača. Oče Podkuknik, ki je bogat kmet noče svoje Mice Petru v zakon dati. Peter pravi, da „obupal skor bi že“. Njegova kmečka ljubica pak s staroklasično modrostjo tolaži:

Da stanovitnost vse premore. Kapljica
Vodé izdolbe skalo, neprenehoma
Če vdarja ti na tisto mesto.

To kovača utolaži in razodene ljubi, da je namenjen po svetu iti „iskat sreče“ in „evenka“, da bi bil potem Podkukniku zet po volji. „Le pojdi z Bogom le“ pravi ta čudna ljubica in Peter upa, da se ne bo dolgo „klatil“ po tujem. — Očeta Podkuknika, ki je bil ravno iz goriškega mesta prišel, kjer je velik čudež železne ceste in en cylinder na „smet“ (?) videl, najdemo v krčmi, kjer kvartačem zdravniku, učitelju, trem kovačem itd. pripoveduje, da je od dveh inženirjev zvedel, da se izpelje železna cesta posihdob čez Predel mimo njihovega domovanja. In kmečki možaki si v jako neokretnem in nekmečkem dialogu razdele delo. Kovač Turjan pravi proti koncu tega dialoga (in prav ima):

Bojim se jako pa, da jéz, po katerem se
V zavest vse zdrave misli stekajo, se je
Pri vas vsušil, ker slišim tak neslan blebet.

Može se brez vsega razloga bojé, da bi prepir med njimi kolikor jih je, nastal ter učitelja

Vsi (radovedno prosijo)
Učitelj znan je pesnik. Prosimo gospod
Učitelj, pesem nam zapojte.

In gospod učitelj, ki ni nikakor Preširn v rodu, zapoje produkt svojega uma, zložen v starem — safičnem metru. Ker je pozabljiv, pomaga mu za nekatere kitice zdravnik. Pesem je po svoji obliki posnemanje Horacijevih ód, po obsegu slavi gore: Krn, Matajur in Kuk. Poezije in pravega humorja kobariski učitelj ravno nima, kar mu ni zameriti.

„ novo zidanje bolnišnice itd. „ 100.000 „
Tudi od zemljišne odvezne glavnice se gotovo
vsaj tretji del v Gradcu nahaja, torej na leto
kakih „ 200.000 „
ali z vsem 1,115.000 gold.

Ko bi tedaj res mesto Gradec plačevalo na leto 183.000 gl. v deželno blagajnico, česa ne morem niti potrditi, niti tajiti, pa dobiva iz nje čez 1 milijon 100.000 gold. Ni se mu torej treba pritoževati, da je preobložen. To številko pa si lahko zapomnijo oni gospodje, katerih veliko veselost ste Vi budili s svojimi besedami.

Menim, da sem zadosti povedal in dovolj dokazal denarstvene razmere nas štajerskih Slovencev do ostale nemško-štajerske dežele. Številke same dosti glasno govoré za vsacega, kdor hoče poslušati. Da bi mi Slovenci premalo plačali in le živeli tako rekoč od milosti Nemcev, tega nam nikdo ne more očitati. Pač pa mi Slovenci, ne gledé na denarstvene razmere, lahko očitamo nemški večini deželnega zbora štajerskega, da za poduk in omiko slovenskega naroda nam ne privoli vinarja, ampak tako ravná, kakor bi na Štajerskem ne bilo Slovencev, temuč le zgolj Nemci. Pa kaj pravim, saj je dež. odbor še le te dni izdaval med slovensko ljudstvo nek „poduk“ in svarjenje proti agitaciji za odločenje slovenskega od nemškega Štajerja. Ta knjižica menda vendar ni tiskana na deželne stroške? Dozdej mi še ni znano bilo, da ima odbor od zbora privoljen „dispositions-fond“. Morebiti še pride čas, o tej zares čudni reči besedico spregovoriti.

Čudite se, da se hočemo ločiti mi Slovenci od Nemcev in da se potegujemo za „slovensko kronovino“. Tega pa ne premislite, da nas sami k temu silite, ker nočete spoznavati naših narodnih pravic, ker se zmerom in povsod skazujete sovražne razvitju in omiki našega naroda, ki je le mogoče v narodnem jeziku, in ste tedaj tudi protivni večemu blagostanju Slovencev.

Rad verjamem, da je Vam in enake vrste gospodom neljubo in sitno: gibanje slovenstva. Vendar Vam moram naravnost povedati, da sem se jako začudil, ko sem čital v „N. f. P.“, da je sklenil sloveno-graški okrajni zastop, katerega načelnik ste Vi, prositi vlade pomoči zoper umetno agitiranje med Slovenci. Ta prošnja Vas obsojuje pred vsem liberalnim svetom; Vaš klic po policiji Vas zaznamuje za možá, ki mu pomanjkuje duševnega orodja in ki si zato išče materialnega: ječe in preganjanja.

Le tako naprej! S silo se ne da zatreti ideja narodnosti. Le slepec more tajiti nje nepremagljivosti. Premembe, ki so se storile poslednja leta na evropskem zemljevidu, to praktično dokazujejo. Združila se je Italija, združuje se Nemčija in mi Slovenci? — mi si ne iščemo svojega središča zvonaj Avstrije. Mi smo zvesti Avstriji, kakor kateri koli avstrijskih narodov. Da bi pa v Avstriji se ne smeli zediniti, da bi mi za večne čase morali biti razdeljeni na šest kosov, kakor dozdej, tega pač ne! Ne mi in ne naši očetje niso podpisali pogodbe, ki bi nas vezala za vselej v štajersko, koroško itd. deželo. Sicer pa te vezi ne skušamo zrušiti s silo, ampak zmerom le po postavnem potu. Sploh je provincializem se preživel v sedanjih časih, posebno tam, kjer ni velikanskih zgodovinskih spominov, in kjer se lahko napravijo meje po narodnostih. Na Štajerskom pa je ta meja skoz odločena.

Pa dovolj besedi! Naj Vam je ljubo ali ne, naj si kličete policijo in sodnije na pomoč, naj si delajte proti nam s silo in zatiranjem, namesti s podukom in prepričanjem, naša prva in poslednja beseda je: Ločitev!

Vsak je sam svoje sreče kovač! Mi štajerski Slovenci smo, kakor ste skušali dokazati nemško-štajerski deželi le težko breme. Nasproti pa smo mi Slovenci prepričani in dokazal sem to po številkah, da nam je ta zveza s Štajersko v duševnem in denarnem oziru v veliko škodo. Ločimo se torej vsak sebi in konec bo vsega prepira. Tistih 3 1/2 milijonov gold., ktere ste Vi znašli, si sicer ne boste prihranili ker jih nikjer ni najti, mi Slovenci pa, če si tudi nič gotovih denarjev ne prihranimo po

ločitvi, si vsaj za svoje novce lahko napravljamo narodne zavode, narodne šole in si tako odpremo pot do više omike in večega blagostanja.

Konečno se Vam zahvaljujem, prečestiti gospod, da ste s svojim govorom prisilili me natanko preiskavati denarne razmere med slovenskim in nemškim Štajerskim, ter ostanem z vsem spoštovanjem

Slov. Bistrica 29. novembra 1868.

Dr. Jože Vošnjak,
deželni poslanec.

Dopisi.

Iz Gradca —t. [Izv. dop.] Ko so se začeli pogovori o slovenski pravniški akademiji v Ljubljani, mnogo se je razlogov slišalo pro in contra. Med drugimi se je povedalo, da se na akademijah ne more dovolj izuriti. Sleherni pa bo priznaval, da pravnik tudi na vseučiliščih ne more si prilastiti ono stopinjo izobraženja v pravniških zadevah, ako mu niso dana potrebna sredstva. Ni dovolj, da sluša omejene in suhe predave, prebirati mora tudi primerne knjige. Tukajšnje knjižnice so v tem oziru jako revne, če molčim o tem, da so tudi drugače še mačehe Slovanom. Navadnih knjig je le po enem natisu. Mikavnih razprav o pravniških vprašanjih in pravniških časnikov pa celo manjka. Kakšna se godi pri takih okoliščinah slovenskim pravnikom, ki so veščidel brez podpore od doma, si lahko mislimo. Ker je pa slovenskemu narodu posebno v sedanjih časih jako treba izurjenih pravnikov, mora se nekaj storiti v ta namen. Gotovo imajo domorodci mnogo tarih knjig in časnikov, ktere sami ne rabijo več. Koliko bi pa koristile, ko bi se pošiljale naravnost društvu slov. besede, ki ima sicer v svoji knjižnici prav lepo število duševnih izvorov razne vrste, samo te vrste jih nima. Dosegel bi se s tem še drug namen; kajti društvo bi štelu potem še veliko več udov.

Ker že o slov. besedi govorim, naj še to omenim, da je to društvo, ki je še le z marcem oživelo in dolgo le životarilo, zdaj hipoma razcveto. Kar je Vaš listkar iz Londona napisal kot izgled čitalnice, to se v slov. besedi že vrši: predavajo se jako zanimivi predmeti znanstvenega in narodnega značaja in nadejati se je, da bo knalu cela množina vajenih učencikov in izobraževalcev se med slovenski narod razposlati mogla. Pa ne samo znanstveni uk, tudi petje, godba, deklamovanje se pridno goje. 3. decembra bo obhajala v spomin Preširna besedo, pri kateri se bo skazala v vseh omenjenih strokah človeškega napredka.

Od hrvaške Save 29. nov. [Izv. dop.] V vzhodni Indiji imajo ljudje boje toliko dela, toliko opravka, da še moliti in kleti ne utegnejo, ali so pa morebiti preleni in prelagočni za to. Naj že bo ali eno ali drugo, to je gotovo, da so si posebne ustroje izmislili, ki namesti njih molitev in kletev opravljajo, kakor se pač hoče. Potniki, ki so po vzhodni Indiji potovali, pripovedujejo, da Bramini te svoje kletvene in molitvene mašnice na visoke droge vsredi polja postavljajo. Kedar začne sapa pihati in skozi vstrojevske predalčke pihati, tačas začnejo delati, in to njih delo je ali molitev, ali pa kletev, kar se loči potem, kako so naviti. Bolj ko veter vleče, bolj naglo molijo, bolj spešno kolnejo, in ob času burje, tačas je njih molitev najglasnejša, pa tudi njih kletev najzdatniša. Po tej sistemi bi človek na našem burjevitem Krasu kaj lahko izveličan postal.

Enak ustroj imamo tudi mi na Hrvaškem. Postavljen je v gornjem gradu Zagrebu nasproti zvonika sv. Marka. In ta ustroj je naš sabor. Kakor ga njegov lastnik, gospod baron Rauch, navije, tako pa dela. Če od desne veter va-nj puhne, se čuje samo: dá, dá, dá! Če pa veter od nasprotne strani potegne, ne čuje se pa nič drugega, nego: né, né, né! Če pa veter vtihne, se pa tudi njegov kladivec leno doli obesi. Naš sabor je zdaj takšen, da se v njem nič ne posvetuje, ampak samo glasuje. Da bi kakšen predmet na odbore šel, to bi bilo celo odveč. Zakaj neki? Tega ni treba! Baron Rauch pihne, in saborski ustroj zaklepeče ali dá, dá! ali pa ne, ne! ravno kakor sv. Evangelij govori, in — stvar je rešena. V enem

V drugem djanji najdemo kmeta Podkuknika pred šopkom rožic, ki jih je Peter Mici dal. Mož modruje, da stara ljubezen ne zaspi. Pokliče svojo dekle: „Mica sliš! (sic)“. Mica pride in očetu pove, da je Peter po sveti šel. Podkuknik jej ponuja Podkuknikovega Janeza. Ona pravi: „Za zdaj vas prosim prizaneste (sic) mi“. Stari se tolaži, da bo še veliko vode steklo po Soči, predno se Peter vrne, in veli hčeri: „Al, vse je v redu v hlevu, glej!“ Potem se obljubi po dolgem monologu v krčmo k Šandru na „maselje vina“. — V krčmi pri Šandru nahajamo ubogega kovača Petra s telečnjakom na hrbtu. Kakor pravi, „srce mu tuge poka“, če premišlja svojo nesrečo. Točajka mu pove, da bodo tam „železnico ravnali“, naj torej ne odhaja, on pa pravi, „okolščine moje dovole mi ne (sic)“, da bi čakal“. Zdajci prideta v krčmo dva dijaka, Anton in Miroslav, tista dva, ki sta Podkuknika v Gorici prevarila, da sta inženirja, nalagala mu, da se bo de železnica čez Predel začela delati. Dva prava potepuha sta. Popotovata pa novcev nemata. Pa ne da bi šla, kakor je tacim študentom navada h kacemu kaplančku ali vikarju na „praesta quesumus“, ne, toliko poštena nista, temuč uboge kmete in kovače hočeta okaniti, vsacemu za pet goldinarjev na novčni žili puščati. To se ve, da svojo vešt tolažita s tem, da pravita, iz Celovca, kjer denar dobiva, vrneva tem bedakom. Točajka jima pové, kaj in kdo je Peter in kako je ž njim. Brž se ga lotita in mu ponujata kot pooblastena inženirja: „nadzor in dela velik del“. Peter nerodno pravi: „Položim jaz za delo vsacemu se rad“. Mladi kovač gre klicat potem vse kobariske kolarje in kovače skupaj k tem dvema inženirjemá. Med tem se onadva potepina spominjata, kako sta na Dunaji šusterlabelne in konjsko meso v svoje neotesane želodce metala in kako sta od husarja „listja mest tobaka — listja, — oj! spod konj po-branega!“ kupila in je eden izmednjua nagnjusno stvar na mizo „ložil“ (sic) rekoč: „mesec cel ga bova srčno pokala“. Prav neslano in neotesano, da to v gosp. Klodičevih verzih pripovedujeta; estetike se nista učila, stavim da ne. Ko pridejo Podkuknik in Peter z družimi Kobaridci, izpeljeta svojo na-

mero. V dolžih govorih se kovači in kolarji jima hvalijo kaj znajo delati in „inženirja“ jim vsem delo zagotovita, proti temu, da jima da vsak pet goldinarjev are (kmet Podkuknik jih da celo deset). Kobariski Horac, učitelj, pak je tega vsega tako navdušen, da kar v hipu vneto zloži in zapoje pesem o železnici v merilu Pindarove ode ol. 3. Ne smijajte se, to je istina.

Ko učitelj odpoje, se lote vsi skupaj: dijaka, učitelj in zdravnik z družimi — kmeta Podkuknika, naš svojega Mico Petru da, ki je zdaj nadzornik. Zdravnik patetično primerja neozženjenega moža (to je: Petra) konju ki nima para in „nevoljen sam po cesti vlačí voza težko butaro“. Ženin, pa suh konj na cesti! kdo pravi da ni to poetična primera. Podkuknik je ganjen, svojo Mico obljubi in povabi vse vpreko na večerjo.

In v tretjem djanji jih res najdemo pred večerjo zbrane v Podkuknikovi hiši. — Ko Mica sliši da je tudi Peter povabljen, pravi mrzlo: „Skrbela bom, da uslužim prav in dobro Vam“. Peter pride prvi in se malo z Mico pomeni. Vidi se da je čuden zaljubljenec in neroden. Potem pridejo drugi kovači in kmečki možje. Podkuknik je hinavec dovolj, da trdi, da se moral „moči ljubezni udati“. Vsi pomagajo mizo pregrinjati. Zdajci pa vstopi z zdravnikom in učiteljem nov prišlec g. Nacestnik, inženir, ki je Podkukniku znan in ta je vesel, da sta ga „privlekla semo“. Inženir Nacestnik kovačem in kolarjem pove, da sta jih ona dva nepravna inženirja opeharila. Kmetje začno po petakih zdihovati in hote za njima „udariti“. V tem hipu pak stopita sama v izbo. Nacestnik v Miroslavu svojega strijčnika spozná. Petake dasta nazaj. Nacestnik jima očita, da bi bila „lahko“ ob čast prišla. Ona dva prosita odpusčanja in zdravnik je tako naiven, da pravi: „bister um le je mladenčá en malo zmotil“. Vsi jima odpuste. Podkuknik, ki pravi, da ni še nikoli besede snedel, tudi Petru obljube ne oporoče. Miroslavu, glavnemu krivicu med dijakoma, odpusti tudi strije Nacestnik, ker pravi, da vidi, „da resnično se kesá“. Potem se vsedejo vsi za mizo k večerji in Pokuknik vse v svate povabi. (Dalje in kon. prih.)

obziru je naš sabor res pravi unikum, in sicer v tem, da v njem ni nobene opozicije, pa tudi ne trohice, ne mrvice opozicije ne! Opozicija, ta je za barona Raucha tisti zmaj, ki, ako bi svoje okove zlomil, in v sabor prodr, bi za njim vesoljni magjaronski potop sledil. To uvidevši zamazal je naš baron skrbno vse razpoke, že popreje zamazal, predno je sabor sklical. Pa kaj je prav za prav opozicija, da se je tako bojé? Opozicija je v parlamentu ravno to, kar so nevihte v naravi. Ona čisti zrak, ona bistri mnenja, z enim bliskom razsveti včas celo situacijo, ter odkrije strmoglav propad, pred katerim večina stoji. In kedar ta nevihta najbolj divja in treska, kedar nje strele najbolj neusmiljeno udarjajo v napačno sezidane sisteme, kedar ob takih hudih urah s svojo grozo ves parlament pretresa, tačas izpolnjuje opozicija najbolj svojo nalogo. — Opozicija je zdravilen element v vsakem parlamentu; in ravno pomanjkanje opozicije je tista bolezen, na kateri naš sabor tako težko boluje. Njegovo telo je že vse naboteno, kajti preobjedel se je. Počil bo kakor žaba v pravljici, ki se je preveč napihaval, ali bo pa vodenico dobil, ter se na zadnje sam v sebi raztopil. Glasoviti francoski konvent je imel svojo goro in svojo dolino, pri nas je le močvirje. Pa še nekaj v boljše spoznanje značaja našega sabora. Demokrit se je boje smijal nad bedarijami tega sveta, Heraklit je bil bolj neumen, pa se je jokal. Naš sabor pa hoče obadva grška modrijana nadmudriti, ter v isti čas iz enega očesa solze lije nad Pozoraši, ki so se dali po „ruskih rubljih zaslepi“, z drugim očesom se pa prikupljivo Magjaron smehlja, kakor pravi pravcati Bolond (budala) Miška. Pa še več! Iz saborskih ust v isti čas piha vroča in mrzla sapa, kakoršne je ravno treba, da se naredi ali sparina, ali pa led na političnem polji. Zares pomilovanja je vreden naš sabor, ker mora še vse hujska dela opravljati, nego svoje dni Herkulj. Pa kako zna pokoren biti, bo ta-le slika in prilika najbolj pokazala. Kdor je pred kakimi desetimi leti ob nedeljah po Zagrebski Hlci hodil, je lahko zapazil na oknu neke hiše zelenega papagaja, ki je na vse strani komplimente delal, ter vsaki ženski brez razločka, ali je bila lepa mlada devotka, ali pa stara zamusanca, kričal: baba, baba! Naš sabor je ravno takšen papagaj. Če mu gospodar zapové, reče bobu pop, in narobe popu boh. Eden starogrških zgodovino-piscev nam poroča, da je ob Nilovih slapovih en tak narod prebival, ki se je bil šumenja padajočih vodá tako navadil, da naposled tega šumenja celo ni več slišal. Kaj bi mi Hrvatje dali, ako bi tudi mi mogli za bobnanje našega sabora oglušeti. Sicer so se naša slušila že precej otopila, ali oglušeti nečejó! Vi Slovenci bodeíte morebiti vprašali: kako dolgo bo še to pri vas trpelo? Bogme, to tudi že mi sami sebe vprašujemo, pa drugega odgovora ne vemo, kakor narodni pregovor: vsaka reč le en čas trpi.

To slabo karakteristiko našega sabora bi dobro bilo a tergo napisati na tisti beli list, ki ga je Deák Hrvatom predložil, in na kateri je naš sabor diktando napisal tako znano hrvaško-magjarsko nagodbo.

Zatezanje naimenovanja bana in ministra. Magjaronom prav nič ne dopada. Če ne gre zmerom vse gladko naprej, koj so v skrbéh, kaj ne bi morebiti kermilo izgubili. Vsaka najmanjša nepovoljna prikazen jih vznemiri, kar je vse znamenje, da prav ne zaupajo, ne sebi samim, še manj pa drugim.

Iz Prage, 28. novembra. [Izv. dop.] Če se še tako majhna prilika najde, porabijo jo nasprotniki Slovanov, da udrihajo po njih iz vseh svojih moči, kaj pa še ko se ravna o pomirjenji s Čehi. Pomirjenje s Čehi! se je pisalo sem ter tje; eni so pisali, da je že zadnji čas zato, drugi zopet: „Kakšno pomirjenje? Niso li Čehi Avstriji, ali bi ne mogli uživati avstrijskih pravic, kakor jim jih daje ustava, ko ji jih hoteli. Da so le Avstriji, to je dovolj, kot narod niso politični faktor“. Drugi zopet, da se more, ako se že začne, pomirjenje s Čehi le na podlagi decemberske ustave učiniti, in ne drugače. Ti poslednji so pristavili še zraven dvom, da bo težko pridobiti Čeha za to ustavo! Vsi pa so bili edini, da so Čehi pri volji sporazumeti se. Vprašam, kdo bi ne bil pri volji z veseljem poprijeti se dela, kateri bi nam enkrat že naredil konec našim nadlogam? Se ve da le na tistih podlagah, ki ne kratijo narodu njegovih pravic! Dá gotovo smo pri volji, samo ne po tej poti, kakor jo nam hote diktirati. Na ustavni podlagi si ne upamo doseči vseh naših tirjatev, od katerih tudi za en las odstopili ne bomo. Podlaga sporazumljenja nam bo ona, na kateri je zidana znana deklaracija naših narodnih poslancev, ktera je edina prava za nas. Druge ne poznamo. In ko bi naši prvi in zaupni možje, za kterimi ves naš narod od prvega do zadnjega moža stoji kakor skala, in za ktere je gotovo pripravljen vsak narodnjak darovati vse, kar mu je najdražje, začeli na drugi nego na tej podlagi v imenu naroda in zanj delati, gotovo niso od tistega trenutka nič več naši voditelji, narod jih bo zapustil. Toliko o pomirjenji s Čehi. — Volitve za mestni odbor niso bile, kakor sem Vam poslednjič naznanil 25. t. m., ampak bodo še le v sredi prihodnjega meseca. Izjemni stan bo, ako verjamemo dunajskim listom, jenjal konec decembra.

Politični razgled.

Iz Prage se brzojavlja, da se pričakuje, da ravno pred volitvami v srenjski zastop prestane izjemno stanje, ako se v okoliščinah ničesar ne spremeni.

Delegacije se morajo s svojim delom požuriti, kajti konec tega tedna mora biti njih delovanje končano. Ogerska delegacija je dovolila vojnemu ministerstvu 70.250.000 gl.; torej 2 milj. manj kakor se je tirjalo v proračunu ministerskem; odbila je 50.000 pri centralnem vodstvu, 400.000 gl. pri armadi, 50.000 pri monturni komisiji, 100.000 gl. pri topničarskih zalogah itd. Kako bo pa mogoče delo že končati, ni lahko umevno, kajti delegaciji ste v nekterih oddelkih prav različno dovoljevale; treba bo torej dogovorov med njima, ki pa niso tako lahki pri zborih, kjer če zbor več veljati kakor drugi.

Breznačelna „Tgp.“ očita Deáku gledé postave o narodnostih:

„Solon Deák naj bi bil po pravici nasvetoval od njegove modrosti odvisnim ogerskim poslancem, naj se na vseučilišči najvažnejši učni predmeti ne podučujejo samo magjarski, ampak tudi nemški, in ko bi bilo treba tudi romanški in slovanski. To bi bila potem jezikova ravnopravnost in ne sleparija, ne nadvlada ogerskega „državnega jezika“. Stara grešnica „Tgp.“, ali bi te ne obliko nekoliko plave rudečice, ko bi se postavila pred zrcalo. Zakaj vidiš pezdir v sosedomem, a ne bruna v lastnem očesu?

Deak in ž njim ogersko ministerstvo je zmagalo proti narodnostim; vprašanje o narodnostih je zdaj rešeno v zboru, ne v življenji, kjer se bo gospodujočim Magjaron povsodi na pete obešalo. Zgodovine ne delajo samo ošabne zborniške večine. Če je pa tudi zdaj ministerstvo zopet podprto, žuga mu nevarnost od druge strani. Ogerski deficit, o katerem smo že slednjič pravili, kaže se od dne do dne večí. Zdaj imenujejo že 8 milijonov primanjkljaja v rednem drž. gospodarstvu. Zbor, čegar delavnost ima 10. dec. nehati, imel bo torej še grenek oreh pregrizniti, kajti Ogrsi si menda ne bodo puščali tako molče deficitovih gromad kopičiti, kakor Cislajtanci. Novi voljeni ogerski zbor se more potem najpreje marca meseca sniti. Obetajo si v Pešti, da se bo drž. zbor ogerski prav slovesno končal in pričakujejo kraljevega prestolnega govora. Pred sklepom si hoče ministerstvo dati še glavno pooblastilo, s katerim bi smelo zaukazati celo vrsto naredeb, ktere bi moralo seveda pred prihodnjim zborom opraviti. Tega pooblastila bi menda tem bolj potreba, ker bo zbor le težko mogel dokončati proračun l. 1869. Dunajskim listom se poroča, da so Ogrí zdaj že 40 milj. na davkih dolžni — prav veselo upanje za ogerske finance.

Iz Bukarešte se brzojavlja: Knjez je naročil Demetru Ghiki, naj sestav novo ministerstvo. Po tem takem bi bil Bratiano vendar le odstopiti moral; čudno je, da v prestolnem govoru ni bilo niti besedice o tem.

Deželni zbor pruski sklepa o proračunu. Zarad stroškov za pomočne delavce pri viši sodnji se je vnela huda debata. Pravosodni minister je tirjal, naj se stroški dovolijo, češ da bi si on najemal pomočnih delavcev, ko bi jih tudi zbor ne dovolil. Med drugimi je rekel g. minister: Ne motíte se, jaz nimam nikakoršne liberalne namere, jaz se ne vklanjam nobeni straki! — Mora biti prav ljubeznjiv mož, ta minister! Stroški se niso dovolili.

Šlezviška poslanca v berlinskem zboru sta konečno rekla, da ne bosta obljube prisegala in sta ob enem položila svoje mandate. Treba bo razpisati novo volitev, a nihče ne dvomi, da bi se ne izvolila ravno ista poslanca z ravno isto večino, in da po volitvi oba prideta v zbor in storita, kar — sta storila zdaj.

Pariško borzo je bil v nemir spravil glas, da je cesar Napoleon resno zbolel. Dotična govorica je morala imeti prav verjetno lice, kajti morala se je oficijelno zanikati, predno se je borsa zopet umirila. Pač se bo treba privaditi misli, da bi se utegnilo cesarju Napoleonu kaj navadno-človeškega primeriti, kajti mož je že star svojih 61 let, leta onih pa, ki jih ima na svoji vesti, so nešteta. Razen tega postaja od dne do dne težavnejše in bolj morivno vladati Francijo brez svobode.

„La France“ pravi, da je brez vse dejanske resnice ona govorica, ki pripoveduje, da se v viših krogih francoskih razširjajo natražnaške (reaktije) namere. Koliko se uradnemu obetanju po deželi veruje, kažejo francoski listi, ki so jeli prav sedanjemu času primerno premišljevat, koliko tiskovnih pravnj je treba, da se kaka vlada pri javnem mnenji ob vso veljavo — na kant spravi. Pod Louis Phillippom je bila vlada, ko se je zgrudila, nagromadila 1179 tiskovnih pravnj in naložila 3141 let in 8 mesecev ječe, 7.110.500 frankov globe in pogubila 57 časnikov.

Rimski dopisnik „Czasa“ piše: Francoski zastopnik v Rimu je zagotavljal sv. očetu, da sme popolnoma miren biti, kajti francoski cesar svojih čet ne bo iz Rima poklical, dokler niso zadeve na Reni konečno rešene. Kedar pa bodo rešene, potem bo moral sv. oče marsikaj iz rok izpustiti in priznati, ker bi morala sicer Francija svoj dvojni obraz odpraviti in si svoje roke v nedolžnosti oprati ter svetovno oblast opozoriti samo sebi prepustiti. V Rimu bi naj namreč ne pozabili, da je v Franciji poleg katoliške stranke, za ktero je Napoleon III. že toliko storil in zaradi ktere je skoraj ob ljubezen pri svojih podložnikih prišel, — še druga liberalna stranka, ktera ima večino in kateri ni vse eno, če se francoske posada v Rimu zmerom naprej, in na nedoločen čas razteguje“. Dopisnik trdi, da je francoski zastopnik to prav resno razlagal in sicer v imenu cesarjevem oficijelno ne le papežu, ampak tudi kardinalu Antoneliju. Sicer pa g. zastopnik brez ovinkov prerokuje, da se prihodnjo spomlad vojski ni izogniti.

Iz Londona poroča tetegraf: Liberalna večina je zdaj zmagala za 108 glasov. Pričakuje se, da bodo mnogo volitev zavrgli.

Poročila iz Londona obetajo, da se bo nova niža zbornica 10. dec. odprla. Prve dni se bodo opravljala uvodna opravila. Med temi bo zaprizezanje največ časa jemalo. Tri dni bodo gotovo poslanci zaprizegali — vseh vkup je 658, potem se bo pravo zasedanje še le začelo s prestolnim govorom. V Londonu zopet nekoliko strahu prizadevajo Fenijanci, kajti fenijanstva prvomestnik O'Neil je zopet poslal irskemu narodu nov manifest, kateri se posebno peča z novimi volitvami, ravno tako obsojuje Gladstonejevo politiko, kakor konservativne in pravi, da je Gladstonejevo prizadevanje pripomoči Ircem do njih pravic samo hinavska sleparija, po kateri bi se imel irski narod za svojo neprodajljivo pravico do samevlade golufati.

Španskska vlada je razposlala oster zaukaz do prvih uradnikov po deželi, da imajo z vsemi sredstvi skrbeti za red v onih mestih, kjer je bilo že kaj neredov. Uradni časnik bo brž ko ne v kratkem oznanil krepek zaukaz v tem smislu do vseh uradnj po vseh pokrajinah. Vlade je trdna volja na vsako ceno skrbeti za red.

Na Španskem se za zdaj še bolj na skrivnem kosati republikanska in monarhična stranka. Prva ni nedelavna, podpirajo jo nehoté monarhišti s svojim nepotrebnim hvalisanjem monarhije in zabavljenjem proti republiki. Ljudski tabori so na dnevnem redu. V Saragosi so ga napravili pod milim nebom in se jih je sešlo 20.000, ki so vsi izrekli, da je republika

najprikladnejša državna oblika za Španijo. Zadnjo nedeljo je bil velik republikanski tabor v glavnem mestu Madridu, h kateremu so prišli republikanski voditelji, ki so poprej po deželi razširjali svoja načela. V drugih krajih pa so se sešli tudi monarhični tabori.

Te dni je bilo brati, da si turška vlada prav zelo prizadeva, da bi upor na otoku Kreti z lepa odstranila; tako je neki hotela najeti 5 tujih ladij, na katerih naj bi se bili kandijski beguni zopet v svojo domovino vrnili. Porta je hotela neki vse stroške preseljevanja plačati in je bila tudi že svojemu poslancu v Atenah izročila mnogo novcev v te namene. Dá čulo se je celo, da bi bila pripravljena Kretečanom izpolniti, kar bi se dalo vse njih želje in potrebe in v Kandiji postaviti posebnega kneza. Kakor pa se zdaj kaže, zastoj se je trudila. Po najnovejših poročilih hoče upor na Kreti z nova začeti svoje napade. Iz Atén, iz Carigrada in iz Azije se naznanja, da sta dva obrista pripeljala upornikom ljudi in vojnih potrebščin. Kakor se poroča iz Atene, bili so Turki na Kreti zopet tepeni. Brž ko ne hočejo uporniki napraviti si za zimo trdnih, varnih taborov; spomladi pa, ko se bo na Bolgarskem in po drugih portinih deželah vnel boj, ob enem vdariti jo nad Turčijo in jo za vselej uničiti. Videti je že iz tega, da se bo orientalsko vprašanje drugače reševalo nego z diplomatskimi pismi. Da pa diplomatstva ni nič kaj posebno ne zaupajo, jasno je, ker je samo Beust v rudečo knjigo založil 139 pisem v orientalskih zadevah. Da bi bil pa vse pokazal delegatom, ni nikjer dokazano.

Turška vlada je zaukazala svojemu poslancu v Atenah, da ima resno tirjati, da se ne bode več pripuščalo pošiljati podpornikov na Kreto; ko bi pa tirjanje nič ne izdalo, naj zažuga, da bi zapustil Atene.

Razne stvari.

* (Imenovanje.) Ministerstvo prosvete in nauka je potrdilo učitelja g. J. Majciger-ja z naslovom proforskim na viši gimnaziji mariborski.

* (Program Preširnove besede) na Dunaji: 1. Govor g. Ulricha. 2. Domovina, zbor, besede A. Praprotnika, napev A. Nedveda. 3. „Tebi“ od MilkeZadrobilke in „Molba“ od Kukuljevića poje gospodičina Ljubica Goettling-Bogovičeva. 4. Strunam, zbor, besede Fr. Preširna, napev K. Mašeka. 5. Deveti koncert od Beriota, igra na goslih g. Kos. 6. Grobničko polje dr. D. Demetra, deklamuje g. Ružić. 7. „Predivo je prela“, zbor, besede Kukuljevića, napev Sasinskega. 8. Lovec, zbor, besede Fr. Marna, napev A. Nedveda. 9. „Slavjanin“, fantazija po slovanskih napevih za violončel in glasovir sestavlja J. Oertel, igrata gg. Kavić in Pix. 10. Venec slovanskih pesmi, zbor, sestavlja A. Nedved. 12. Splošna zabava.

* (Čitalnica v slov. Bistrici) je 29. nov. praznovala svoje ustanovljenje. Izvoljen je bil za prvosednika dr. Vošnjak; za odbornike g. dr. Fr. Ratej, bilježnik, g. Limavšek, gostilničar, g. J. Železnikar, koncipient, K. Cenc, župnik v Šmartnem. Pevec iz Fram-a so nas razveseljevali do pozne noči. Razšli smo se že pozno po noči navdušeni in veseli, da se je vsem nasprotovanjem v kljub društvo vendar v življenje spravilo.

* (Katoliška čitalnica v Ljubljani) se je ustanovila. Udeleževalo se je prvega zbora 40 udov moških in ženskih; zbrane je z govorom pozdravljala grof Wurmbrand. Volil se je odbor za osnivanje pravil.

* (Kaj bi rekli, ko bi se kaj takega pod „rusko knuto“ prigodilo?) C. kr. poštna direkcija praška je vzela českomu časniku „Koruna“ pravico prejemati navadne časniške marke (po 1 kr.) in mu naznanila, da ima svoje liste tako frankovati, kakor navadna poslanja pod križnim zavitkom (torej 2 kr.). Kesneje mu je še naznanilo, naj skrbi, kako bo svoje liste sama razpošiljala.

Avgusta Thiel-a

kupčija s zlatnino, srebernino in zlahtnim kamenjem
v Mariboru,

v gospodskih ulicah v Payerjevi hiši

priporoča za prihodnje praznike svojo zalogo, ki je na dolenjem Štorskem gotovo najbogatejša, in obsega n. pr. več kakor 800 zlatih prstanov po 3—40 gld., več kakor 6 tucatov prstanov z demanti od 15—80 gld., mnogo tucatov verižic za ure, kakoršne nosijo gospodje ali kakoršne gospé, od 30—120 gld., iz glasovite in c. kr. privilegovane fabrike zlatih verižic gospodov Ballzani in Füssl na Dunaji,

kterim se je na vseh velikih svetovnih izložbah podelila prva nagrada;

razen tega še kratke častniške verižice in prav bogato zalogo zlatih uhanov in popolnih garnitur. Na dalje je založeno, da nikdar takega, dobrih srebernih zlic in vilic v nožnicah za eno, do škrinjice za 12 oseb, velikih zlic za juho in smetano, cedil za čaj, klešče in sipnic za sladkor, posodje za gorščico (žajnof) itd. itd. itd.

Vse to blago je zaznamovano sprotipaznim znamenjem c. kr. urada za kov in puncirovanje, kar kaže, da je blago pravo, nepopačeno.

Razen tega se nahaja pri njem nenavadna zaloga kineseke srebernine.

Gostilnica EUROPA

V Trstu na Kosarnskem trgu

se je odprla, prav krasno je opravljena in ima lep razgled, postrežba je zelo cena.

Fr. Krassnig.

Janez Lacher.

Bogata zaloga raznovrstnega pohištva, katero se tudi za dalj časa posojuje, na stolnem trgu hiš, št. 184 v Mariboru.

Naznanilo.

Podpisani s tem. spodobno naznanja, da bo od 2. decembra naprej napravil v hiši št. 34 v Graškem predmestju zalogo toliko priljubljenih **umetnih močnatih izdelkov**, in da bo od te dobe naprej zmerom dobro založen z različno moko iz prave banaške pšenice, ki se bo suho pomlevala. Tudi se bode pri njemu lahko vsako žito zamenilo za moko, in se žito tudi prodalo.

Zapisek cene lahko dobi, kdor ga tirja.

V Mariboru 25. novembra 1868.

Ludwig Franc,
posestnik umetnega mline v Lipnici.

Cena moke.

Za gotov denar brez odgovornosti, da bi se cena povečala, v avstrijski vrednosti za dunajski cent.

Pšenična moka.	100 funt. dun. pez. gl. kr.		100 funt. dun. pez. gl. kr.
Cesarski cvet, posebno lična	11	Ržena moka, rujava	5
Cvetna moka	10	" " črna	4
Pekovska	9		
Prednja moka, lična	8	Ajdova moka itd.	
Moka za zemlje	6	Ajdova moka, prve vrste	12
Srednja moka, bela	5	" " srednje	9
" " rujava	4	Polenta, lična	5
Beli gres, debelo mlet	11	Turščini gres, bel in rumen	6
" " drobno	11	Kaša, brezmočnata	4 50
		Zmešana moka	2 75
Ržena moka.		Otrobi, pšenični	2 60
Ržena moka, cvet	7 50	" rženi	2 40
" " belkasta	6 50		

Dunajska borza od 2. decembra.

5% metalike 58 fl. 70 kr. Kreditne akcije 242 fl. — kr.
5% metalike z obresti v maju in nov. 60 fl. 20 London 118 fl. 30 kr.
5% narod. posojilo 64 fl. 25 kr. Srebro 117 fl. — kr.
1860 drž. posojilo 91 fl. 75 kr. Cekini 5 fl. 57 kr.
Akije narod. banke 680 fl. — kr.